

Lee Strobel

Kauza milosť

Novinár skúma dôkazy o premene života

Tak, ako má kresťanstvo jedinečné postavenie medzi svetovými náboženstvami, rovnako jedinečná je aj milosť, ktorú ponúka Kristus. Niekedy ju lepšie ako cez definíciu zahliadneme v osobnom príbehu. Koniec koncov, samotná Biblia je jedným veľkým rozprávaním o milosti.

Porta libri
knižné vydavateľstvo

KAUZA MILOŠŤ

Novinár skúma dôkazy o premene života

Lee Strobel

Lee Strobel Copyright © 2015 Lee Strobel

Published by arrangement with The Zondervan Corporation L.L.C.,

a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.

Vydala Porta libri Bratislava

Slovenské vydanie © Porta libri, 2022

Z anglického originálu **The Case for Grace**.

Preklad © Kamila Dudášová

Dizajn a layout: Karol Prudil – karolprudil.sk

ekniha: Radovan Rumanovič

Porta libri

Legionárska 4

811 07 Bratislava

Tel. 02/55 64 08 68

www.porta.sk

porta@porta.sk

Biblické citáty, ak nie je v texte uvedené inak, sú prevzaté z Biblia:

Slovenský ekumenický preklad. Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2012.

KAT – katolícky preklad, SSV

Všetky preklady sú prevzaté z www.biblia.sk

Všetky práva slovenského prekladu vyhradené.

ISBN 978-80-8156-255-6

Porta libri
knižné vydavateľstvo

*Pre Abigail, Penelope, Brightona a Olivera
– Božie dary milost*

*Kto je teda v Kristovi, je novým stvorením. Staré sa
pominulo a nastalo nové.
Druhý list Korintánom 5:17*

Predhovor

*Božia milosť je jediný základ nového života
a duchovnej vitality.*

Stanley Grenz¹

Milosť sa dá zdefinovať jednou oznamovacou vetou: „Milosť je priazeň, ktorú Boh preukazuje hriešnikom.“² Táto jednoduchá definícia sa dá rozvíjať na stránkach rozsiahlych teologických traktátov, jej jadro však zostáva nemenné: ide o nepodmienečný dar Božej lásky, ktorý si nemôžeme ani vyslúžiť, ani zaslúžiť.

Milosť je sila, vďaka ktorej dokážeme odpovedať na Božie volanie, vnútorne sa premieňame stávame sa súčasťou Božej rodiny. Teológ Thomas C. Oden povedal, že milosť je nevyhnutná na to, aby sme „poznali pravdu, vyhýbali sa hriechu, konali správne, náležite sa modlili, túžili po spáse, nadobudli vieru a vytrvali v nej.“³ Je „motivačnou silou kresťanského života.“⁴

Definície sú dôležité, no táto kniha nemá ambíciu slúžiť ako učebnica milosti. Je skôr zbierkou osobných príbehov, ktoré vykresľujú moc, ktorou Boh radikálne mení ľudské životy: ako sa z drogového závislého bezdomovca stane pastor, z neverníka manželský poradca, z lahtikárskeho rebela obetavý Boží služobník a z masového vraha omilostený svätý.

„(Skrze Krista) nielenže sú nám odpustené hriechy minulosti,“ povedal Charles Colson, „ale Božia milosť a moc nás premieňa, aby sme mohli žiť nový život.“⁵ Philip Yancey povedal: „Nikdy neklesneme tak hlboko, aby k nám nedosiahla Božia milosť. A milosť nás nenechá na mieste, kde nás zastihne, ale dvíha nás k novým výškam.“⁶

Táto kniha je tiež rozprávaním o mojej vlastnej veľmi osobnej ceste, vyvolanej krízou, ktorú som prežíval vo vzťahu s otcom. Vďaka nej som sa vydal na celoživotnú výpravu s cieľom rozlúštiť hádanku milosti. Na tejto ceste som našiel nepopierateľné dôkazy o tom, ako Božia milosť zasiahla do životov rôznych ľudí: kórejskej siroty trasúcej sa od zimy v líščej nore; závislého mladíka nedbajúceho o to, či nasledujúca dávka nebude tou poslednou; zločinca žijúceho na uliciach Las Vegas, vyjedajúceho zvyšky

z kontajnerov; pokoreného pastora z Južnej Karolíny, ktorý bol nútený verejne čeliť svojej dvojtvárnosti a pokrytectvu; syna známeho kazateľa márniceho svoj život v prázdnote a povrchnosti; a muža z Kambodže, ktorý unikol teroru Červených Kmérov, no nevyhol sa konfrontácii s povestným vojnovým zločincom.

Každý jeden príbeh prispieva kamienkom do mozaiky milosti a ukazuje, že milosť je viac než len odpustenie hriechov – dáva nám zažiť, že sme Bohom prijatí a adoptovaní, obnovuje nádej tam, kde už žiadna nezostala, zasahuje aj do tých najpríšernejších okolností a dáva nám silu odpustiť ľuďom, čo nám zasadili tie najhlbšie rany – dokonca aj samým sebe.

Tak ako má kresťanstvo jedinečné postavenie medzi svetovými náboženstvami, rovnako jedinečná je aj milosť, ktorú ponúka Kristus. Niekedy ju lepšie ako cez definíciu zahliadneme v osobnom príbehu. Koniec koncov, samotná Biblia je jedným veľkým rozprávaním o milosti. Keď chcel Ježiš čo najlepšie priblížiť zážitok milosti svojim učeníkom, rozpovedal im podobenstvo o márnoträtom synovi. „Ježiš veľa hovoril o milosti, a to najmä cez príbehy,“ povedal Yancey.⁷

Preto vám predkladám tieto príbehy – skutočné rozprávania ľudí, čo zažili takú radikálnu premenu a obnovu, že pre to niet lepšieho vysvetlenia, než že išlo o dielo milostivého Boha. Dúfam pritom, že tieto príbehy vám pomôžu zahliadnuť aj váš vlastný príbeh milosti.

ÚVOD

Hľadanie milosti

[Boh] čaká, až ho budeme chcieť. Je zlé, že na niektorých z nás čaká veľmi veľmi dlho, márne.

A. W. Tozer^r

Sedel vo svojej drevom obloženej izbe, hlboko zapadnutý v koženom kresle. Pohľadom odo mňa zabiehal k televízoru, akoby mu naša potýčka ani nestála za plnú pozornosť. Ostrým a úsečným hlasom ma častoval pripomienkami a nadávkami, no očami ani raz nezachytil môj pohľad.

Stalo sa to týždeň pred maturitnou slávnosťou. Otec ma pristihol pri klamstve. Pri veľkom klamstve.

Nakoniec prudko pohl kreslom a natočil sa tak, aby mi hľadel priamo do tváre. Oči za okuliarmi boli len úzke štrbiny. Ľavú ruku držal zdvihnutú a mával na mňa malíčkom ako zhmotnenou výčitkou, usekávajúc slovo po slove: „*Nemám pre teba lásky ani za náprstok!*“

Odmlčal sa, no jeho slová zostali blčať. Pravdepodobne očakával, že sa mu postavím a budem sa brániť, nariekať alebo sa ospravedlňovať, alebo sa mu podvolím, jednoducho, že aspoň nejako zareagujem. No ja som naňho len civel s lícami zaliatymi červeňou. Takto prešlo pár okamihov plných napätia. Nato si zhlboka vzdychol, zasunul sa naspäť do kresla a vrátil sa k sledovaniu televízie.

To bol moment, keď som zanevrel na svojho otca a odkráčal som preč.

Nepotreboval som ho. Bol som trúfalý, plný plánov a ambícií – pretlčiem sa v tomto svete aj bez jeho pomoci. Koniec-koncov, mal som dohodnutú letnú brigádu ako reportér vidieckych novín vo Woodstocku v štáte Illinois, takže čochvíľa budem zarábať takmer stovku týždenne a bývať sám v nájomnom dome.

Kým som za sebou zaplesol dvere a vykročil smerom k vlakovej stanici, vlečúc narýchlo zbalený vak s vecami, v hlave sa mi sformoval plán. V redakcii požiadam, aby som tam mohol zostať aj po prázdninách. Kopec reportérov uspelo aj bez vysokej školy, tak prečo nie ja? Čoskoro sa preslávim. Ohúrim vydavateľov chicagských novín a konečne preniknem do sveta veľkomesta. Pristáhuje sa za mnou aj moja priateľka. Bol som rozhodnutý, že to zvládnem sám – a domov sa už nikdy nevrátim.

Raz sa mi dostane zadostúčinenia. Príde deň, keď otec roztvorí *Chicago Tribune* a oči mu padnú na môj stĺpček na prvej strane. To mu ukáže.

Mal som pred sebou cieľ aj cestu k nemu – a hnacím motorom bol môj hnev. Ako som v ten sparný júnový večer rázne kráčal po štrkom vysypanej krajnici diaľnice, neuvedomoval som si, že v skutočnosti sa vydávam na úplne inú cestu. Na cestu, ktorej som vtedy ešte nedokázal porozumieť, a ktorá raz zmení môj život spôsobom, aký by som si nedokázal predstaviť.

V ten deň som sa vydal na celoživotnú výpravu za milosťou.

KAPITOLA I

Omyl

Jedného dňa to pochopíš

[V psychoanalytickom skúmaní] ... môžeme denno-denne sledovať, ako mládež stráca náboženskú vieru, len čo nad ňou stráca moc otcovská autorita.

Sigmund Freud^t

Moja matka mi až na smrteľnej posteli potvrdila to, čo mi postupne odkrývali roky terapie: môj príchod na svet bol omyl, aspoň v otcových očiach.

Rodičia mali najskôr tri deti – prvé dieťa bola dcéra, nasledovali dvaja chlapci. Otec sa naplno vložil do úlohy rodiča: robil svojim synom trénera v detskej lige, viedol detský skautský oddiel, predsedal rodičovskému združeniu na strednej škole, chodil na rodinné dovolenky a zúčastňoval sa na športových stretnutiach a školských slávnostiach svojich detí.

Potom, po dlhej prestávke, prišla nečakaná správa, že mama opäť čaká dieťa – mňa.

„Otec bol..., povedzme, že bol prekvapený,“ povedala mi mama počas tých posledných týždňov, keď bola kvôli rakovine pripútaná na lôžko a my sme hodiny trávili spoločnými rozhovormi. O túto tému sme nikdy predtým nezavadili, no práve teraz sme s úžasnou ľahkosťou preberali našu rodinnú históriu. Chcel som preto využiť túto príležitosť a získať isté odpovede.

„Akým spôsobom prekvapený?“

Na chvíľu sa odmlčala. „Neveľmi príjemne,“ povedala s účastným pohľadom.

„Takže bol čo – nahnevaný?“

„Nemôžem povedať, že by bol *nahnevaný*. Áno, bol frustrovaný. Rozrušený okolnosťami. Vymykalo sa to jeho plánom. A potom som ho prehovorila ešte na ďalšie dieťa, aby si sa mal s kým hrať.“ To hovorila o mojej mladšej sestre.

Dávalo mi to zmysel. Pred mnohými rokmi som o vzťahu s otcom hovoril na terapii – o tom, aký bol otec citovo chladný

a nezainteresovaný, o našich neustálych konfliktoch a o jeho výbuchoch hnevu. Terapeut vyslovil názor, že môj príchod do rodiny prišiel otcovi nevhod a nabúral mu plány do budúcnosti.

Dokázal som sa vžiť do otcových pocitov. Po troch deťoch mal pocit, že by si zaslúžil trochu oddychu. Finančne sa mu darilo a chcel cestovať a užívať si viac voľnosti. Teraz mi mama potvrdila, že som sa nemýlil.

Naša rodina bývala v lepšej štvrti severozápadne od Chicaga. Otec si tvrdou prácou vybudoval vlastnú firmu, takže materiálne nám mohol poskytnúť viac, než sme potrebovali. Bol verným manželom, váženým členom komunity a oddaným priateľom.

Náš vzťah bol však odjakživa na bode mrazu. Možno som potreboval viac uistenia než ostatné deti, neviem. Ako dieťa som však nezažil, že by ma otec podporoval v skautingu, povzbudzoval pri futbalových zápasoch či debatných turnajoch, alebo že by mi aspoň prišiel na niektorú záverečnú školskú slávnosť. Nespomínam si na jediný náš hlbší rozhovor. Nikdy mi nepovedal slová, ktoré som potreboval počuť najviac.

Postupom času som dospel k presvedčeniu, že jeho pozornosť si získam jedine tým, že budem v niečom vynikať. Zo všetkých síl som sa preto usiloval mať dobré známky, na druhom stupni som bol predsedom školy, na strednej som vydával školský časopis a dokonca som napísal aj článok pre miestne noviny. Žiadny z týchto úspechov však nič nezavážil. Nepamätám si, že by otec smerom ku mne vyslovil jediné láskavé slovo. Ani jediné.

Rodiča patrili do evanjelickej cirkvi. Otec bol právnik, takže bol členom správnej rady a zadarmo jej poskytoval právne rady, no nedeľné dopoludnia trávil spravidla na golfe.

Spomínam si, ako sme raz celá rodina išli spolu do kostola. Bol som vtedy ešte chlapec. Po bohoslužbách otec všetkých odviezol domov – na mňa však zabudol. Dodnes si pamätám, ako som s búšiacim srdcom v panike zbesilo pobehoval po kostole a márne ho hľadal.

Isteže, otec to neurobil úmyselne, no bolo pre mňa ťažké nevnímať to ako symbolický obraz nášho vzťahu.

Otcovia a viera

Raz večer, mohol som mať tak dvanásť rokov, došlo medzi otcom a mnou k slovnej potýčke. Odkráčal som zaplavený pocitmi viny a hanby a cestou

do postele som si sľuboval, že už budem lepší a budem viac poslúchať, aby som bol nejakým spôsobom pre môjho otca prijateľnejší. Nespomínam si už, čo presne bolo príčinou konfliktu, ale to, čo nasledovalo, mám ešte aj po päťdesiatich rokoch v živej pamäti.

Prisnilo sa mi, že si v kuchyni chystám sendvič, keď sa zrazu objavil žiarivý anjel a začal mi opisovať, aké je nebo plné nádhery a slávy. Chvíľu som ho počúval a potom som veľmi vecne povedal: „Hej, chystám sa tam,“ – mysliac tým, samozrejme, po smrti.

Anjelova odpoveď ma ohromila: „Ako vieš, že sa tam dostaneš?“

Ako to viem? Čo je to za otázka? „Nuž, veď sa predsa snažím byť dobrý,“ habkal som. „Snažím sa poslúchať rodičov. Dobre sa správať. Chodím do kostola.“

Anjel na to povedal: „Na ničom z toho nezáleží.“

Ešte len teraz som bol ohromený. Ako by na tom mohlo *nezáležať* – na všetkej mojej snahe vyhovieť, plniť si povinnosti, splňať nároky rodičov aj učiteľov? Narastala vo mne panika. Nezmohol som sa ani na slovo.

Anjel ma nechal chvíľu dusiť sa vo vlastnej šťave. Potom povedal: „Jedného dňa to pochopíš.“ V tom momente bol preč – a ja som sa prebudil celý mokrý od potu. Toto je jediný sen z detstva, ktorý si pamätám. Celé roky sa mi opakovane pripomínal, vždy som ho však hodil za hlavu. Veď to bol len sen.

Ako som rástol, v duchovných záležitostiach som mal čoraz väčší zmätok. Keď nadišiel čas konfirmácie, rodičia trvali na tom, aby som chodil na náboženskú prípravu. „Veď ani neviem, či tým veciam verím,“ povedal som otcovi. Jeho odpoveď bola strohá: „Budeš tam chodiť. Ak máš otázky, pýtať sa môžeš tam.“

Hodiny prípravy spočívali v mechanickom memorovaní katechizmu. Otázky boli tolerované len s nevôľou a zodpovedané veľmi povrchné. V skutočnosti som mal po skončení ešte viac pochybností než na začiatku. Celú tú procedúru som pretrpel len s vidinou toho, že keď bude konečne po konfirmácii, bude už záležať len na mne, či budem ďalej chodiť do kostola – a vedel som, ako sa rozhodnem.

V tom čase som nič netušil o tom, že vzťah mladého človeka k Bohu môže byť výrazne podfarbený jeho vzťahom s otcom. Nevedel som, že mnohé známe postavy histórie – ateisti ako Friedrich Nietzsche, David Hume, Bertrand Russell, Jean-Paul Sartre, Albert Camus, Arthur

Schopenhauer, Ludwig Feuerbach, Paul von d'Holbach, Voltaire, H. G. Wells, Madalyn Murray O'Hairová a ďalší – zažili pocit opustenosti alebo hlbokého sklamania zo vzťahu s vlastným otcom. Takéto skúsenosti znižujú pravdepodobnosť túžby spoznať nebeského Otca.²

Veľmi konkrétne som sa s touto pravdou stretol o niečo neskôr, keď som sa spriatelil s Joshom McDowellom. Jeho otec bol násilník a alkoholik. „Vyrastal som s presvedčením, že otcovia ubližujú svojim deťom,“ povedal mi Josh. „Ľudia síce rozprávali o nebeskom Otcovi, ktorý ma vraj miluje, ale namiesto radosti mi to spôsobovalo len bolesť. Nedokázal som totiž oddeliť obraz nebeského Otca od toho pozemského.“ Z Josha sa stal „nabrúsený agnostik“, ako sa sám označoval, až kým ho vlastné skúmanie neprivedlo k presvedčeniu, že kresťanstvo je pravdivé.³

V čase dospievania sa vo mne množili pochybnosti. Učitelia v škole nás presviedčali, že veda prekonala potrebu Boha, takže ma to čoraz väčšmi ťahalo ku skepticizmu. Čosi mi chýbalo – v mojej rodine aj v mojej duši – a to vo mne vyvolávalo akúsi hlodavú potrebu, ktorú som však v danom čase nevedel opísať.

Prešlo mnoho rokov. Viezol som sa práve autom po diaľnici v štáte Illinois – dodnes si pamätám presné miesto aj to, aké bolo slnečné počasie. Prepínal som rádiové stanice, keď som začul slová, pri ktorých som nedokázal zadržať slzy.

Nezachytil som to celé, ale bolo to niečo o otcoch a viere a Bohu a nádeji. Hlas patrilo žene, ktorá sa narodila zhruba v rovnakom čase ako ja, no jej život, plný hrôzy a brutality, bol úplným protikladom toho môjho. Napriek tomu akoby sa medzi nami okamžite vytvorilo nejaké prepojenie, ako most, ktorý nás spájala.

Musel som ju nájsť. Potreboval som si sadnúť a vypočuť si jej príbeh, tvárou v tvár. Potreboval som jej predostrieť všetky svoje otázky. Niekde vo vnútri som vedel, že práve ona má pre mňa kamienok do mozaiky milosti.

KAPITOLA 2

Sirota

Božia milosť je viac než len odpustenie

*Naše chápanie kresťanstva nemôže byť lepšie než porozumenie adopcii...
Zo všetkých darov milosti je dar Božieho synovstva najväčší.*

J. I. Packer¹

Stephanie Fastová nikdy nepoznala svojho otca. Domnievala sa, že bol americkým vojacom, možno dôstojníkom, ktorý začiatkom päťdesiatych rokov bojoval v kórejskej vojne. Možno ešte stále žije niekde vo svete, ktovie.

Podarilo sa mi Stephanie, ten letný hlas z rádia, vypátrať. Vypravil som sa za ňou lietadlom z Denveru na severozápad krajiny, kde žila v úhladnej prímorskej štvrti v malom drevenom dome. Stephanie je malá osôbka so živými očami a čiernymi vlnitými vlasmi po ramená. Jej manžel Darryl, dobromyseľný misionár na dôchodku, nám priniesol kávu a nechal nás osamote v obývačke, aby sme sa mohli porozprávať.

Stephanie na moje otázky odpovedala premýšľavo, jej hlas plynul v mäkkom ázijskom rytme. Občas pohľadom zablúdila nabok, akoby si nanovo premietala skúsenosti, ktoré nie je ľahké opísať. Inokedy sa nahla dopredu s rukami natiiahnutými pred seba, akoby naliehavo žiadala o pochopenie.²

Usadil som sa v kresle naproti a premýšľal, ako začať. „Narodili sme sa zhruba v rovnakom čase,“ prehovoril som.

„Neviem povedať, kedy alebo kde presne som sa narodila,“ odvetila a pokrčila ramenami. „Možno to bolo v Pusane, pretože mi hovorili, že mám tamojší prízvuk. Ale kedy? To neviem, ale bude to zhruba v rovnakom čase, ako hovoríte.“

„Moja prvá spomienka,“ nadhodil som, „sa viaže k mojim tretím narodeninám. Starí rodičia, žijúci na Floride, mi darovali drevenú loďku, ale keď sme sa vrátili späť do Chicaga, zistil som, že som si ju u nich zabudol. Bol som zdrvený.“ Pri tej myšlienke som sa pousmial. „Toto boli traumy, ktoré zažívali biele deti zo strednej triedy vyrastajúce v päťdesiatych rokoch na predmestiach Ameriky. Vaša prvá spomienka bola zaiste úplne odlišná. Na čo prvé si spomínate?“

Na chvíľu sa zamyslela a usmiala sa. „Tiež som mala asi tri alebo štyri roky,“ odvetila. „Bola som na oslave vďakyzdania, čo je tradičný kórejský sviatok, keď sa všetci členovia rodiny vracajú do rodiska svojich predkov. Spomínam si na množstvo príjemných a zábavných vecí – cukríky a hry a krásne šaty, čo som mala oblečené – ale živo sa mi vybavuje aj to, aká bola mama smutná a zarmútená.“

„Viete prečo?“

„Nuž, v ten večer som začula, ako sa príbuzní medzi sebou dohadujú. Spomínali pritom nejaké rozhodnutie a že si mama musí vybrať svoju budúcnosť.“

„O aké rozhodnutie išlo?“

„Po skončení kórejskej vojny nebolo v krajine pre miešancov miesto. V tú noc dostala mama ponuku na sobáš – a ja som nebola súčasťou tejto ponuky. Príbuzní mame vraveli, že jej našli muža, ktorý by bol ochotný vziať si ju, ale bezo mňa. Stála teda pred voľbou: Chcem mať nejakú budúcnosť? Ak áno, nemôžem si toto dieťa nechať. Bolo okolo toho veľa diskusií, hanby a viny. Pamätám si, že mama celú noc preplakala držiaca ma v náručí.“

„Bolo to tým, že ľudia neprijímali deti narodené mimo manželstva?“

„Áno, a obzvlášť to platilo pre miešancov. Boli sme živou pripomienkou škaredej vojny. Nepoznám anglické slovo, ktoré by to vystihovalo, ale Kórejčania majú veľmi striktnú predstavu o čistote, a keď som bola dieťa, vyzerala som inak ako ostatné deti. Mala som svetlejšie vlasy aj pokožku, iný tvar očí a divoké, kučeravé vlasy netypické pre Kórejčanov. Ľudia hneď vedeli, že nie som čistokrvná.“

„Ako sa skončila rodinná dráma?“

„V určitom bode mama dospela k rozhodnutiu, že ma zverí do opatery iným ľuďom. Mne povedala, že pôjdem bývať k strýkovi. Spomínam si, ako ma už o pár dní nato viedla po prašnej ceste v našom meste. Vtedy som prvý raz začula hukot vlaku. Keď som sa opýtala, čo je to za zvuk, odpovedala mi, že práve tam smerujeme.“

Keď vlak zastal, nastúpila spolu so mnou. Ázijci v tých časoch nepoznali papierové tašky, takže zvykli použiť kus látky veľkosti šatky, ktorý zviazali do batôžka. Mala som v ňom zbalený obed a pár kúskov oblečenia. Mama mi ho vyložila na poličku nad sedadlom, klakla si ku mne a povedala mi, aby som sa nebála a vystúpila spolu s ostatnými ľuďmi. Strýko ma bude

čakať na stanici. Potom vystúpila.“

„Čo sa stalo, keď ste nakoniec vystúpili z vlaku?“

Na chvíľu sa odmlčala. Pomaly pokývala hlavou.

„Nikto po mňa neprišiel.“

„Odpad, špina, bastard, cudzí diabol.“

Malé dieťa, nie o veľa staršie ako batola, ponechané napospas osudu na desivom a nebezpečnom mieste pripravenom odmietnuť ju – vo svete bez milosti. „Museli ste prežívať hrôzu,“ povedal som.

„Zo začiatku ani nie. Myslela som si: *Budem tu stáť a strýko po mňa príde.* Keď však nadišiel večer, vlaky prestali premávať. Podišiel ku mne výpravca a spýtal sa ma, čo tam robím. Odpovedala som mu, že čakám na svojho strýka. Vtedy ma prvýkrát niekto nazval slovom *toogee*.“ Nadávku takmer vyplula.

„Čo to znamená?“

„Je to veľmi škaredé slovo, podobne, ako keby ste dnes niekomu povedali *neger*. V zásade to znamená miešanec alebo dieťa dvoch krví, no nielen to. Má to aj ďalšie konotácie – odpad, špina, bastard, cudzí diabol. Je to zvláštne – som si istá, že mama mi dala nejaké meno, ale nepamätám si ho.“

„A tak sa toto označenie svojím spôsobom stalo vašim menom.“

„Áno, akoby sa slovo *toogee* v ten deň stalo mojou novou identitou – odpad, bastard. Takto ma ľudia nazývali.“

„Čo sa dialo potom?“

„Výpravca ma odohnal preč, tak som odišla a našla som si voz z volského záprahu opretý o stenu. Doňho som sa v ten prvý večer vydriapala, obložila som sa slamou a zjedla jedlo, čo mi nabalila mama. Snažila som sa zaspáť, ale doliehal ku mne brechot psov, podivné zvuky a ruchy. Bála som sa, no i tak som nebola úplne vyplašená.“

„Hoci ste boli taká malá?“

„Dôverovala som mame a niekde vo vnútri som si opakovala, že strýko príde.“

Chvíľu som zaváhal, kým som položil ďalšiu otázku. Nakoniec som ju vyslovil: „Keď sa dnes ohliadnete späť, myslíte si, že ten strýko bol skutočný?“

Nezháčila sa pri mojej otázke. „Ak mám byť úprimná, netuším. Je mož-

né, že ma skutočne k niekomu poslala a ja som vystúpila na nesprávnej stanici. V tých časoch však v Kórei nebolo zriedkavé, že matky opúšťali svoje deti, najmä ak boli zmiešané. Niekedy nedokázali uniesť všetko to obťažovanie, potupu a kruté vyobcovanie zo spoločnosti. Často svoje deti nechávali na vlakových staniciach alebo iných verejných miestach.“

„Čiže do dnešného dňa neviete, aké úmysly mala vaša mama?“

Oči mala sklopené. „Nie, neviem,“ povedala. Nato mi znovu pohliadla do očí. „Chcem si však o nej myslieť len to najlepšie. Musím. Chápete to, nie? Myslím, že všetky sirotky si svoje mamy predstavujú ako princezné. Rozhodne čelila obrovskému tlaku, o tom niet pochyb. Od toho rozhodnutia závisel celý jej ďalší život.“

„Chápem,“ povedal som. Zdá sa, že všetci túžime veriť, že naši rodičia mali dobré úmysly. „V ten deň na vlakovej stanici pre vás začala vaša odysea. Ako dlho trvala?“

„V zásade som bola odkázaná sama na seba ďalšie dva alebo tri roky. Keby som zostala v meste, bolo by to inak. Tam fungovali organizácie, ktoré začali zachraňovať zmiešané deti. Ja som sa však zdržiavala v oblasti kopcov a dedín.“

Malé dieťa roky blúdiace bez cieľa – čomu všetkému muselo čeliť? V myšlienkach som si vybavil svoju roztomilú vnučku Penelope s jej pohotovým úsmevom a spontánnou láskou k životu. Je taká chránená, taká nevinná, taká nežná – a vo všetkom taká závislá od svojich rodičov.

„Mám vnučku, ktorá má štyri roky –,“ začal som.

„Ó, ja tiež!“ vyhrkla.

„Potom asi viete, čo sa vás chcem opýtať. Možno aj sama na ňu hľadáte a hovoríte si: *Ako som len mohla ako štvorročná prežiť? Ako ste vôbec prežili?*“

„Len vďaka Pánovi, myslím. No deti z tretieho sveta sú iné v tom, že nezažívajú takú prehnanú starostlivosť ako naše vnúčatá. Nedostáva sa im toľkej opatery ako našim deťom a často sa už od mala musia vedieť o seba postarať. Moja mama pracovala na ryžových poliach, takže sa o mňa nemohla neustále starať. To sa ukázalo ako požehnanie. Do značnej miery som už bola samostatná.“

Myši a kobyľky

Predstavil som si hojnosť jedla, ktoré má Penelope trikrát za deň na stole

– a v ktorom sa bežne, tak ako mnohé iné deti, znechutene prehŕňa. „Kde ste si zháňali potravu?“ spýtal som sa Stephanie.

„Na vidieku bolo jedla dostatok, aspoň kým neprišla zima,“ povedala. „Mohla som krahnúť takmer podľa ľubovôle. Boli tam polia plné ovocia, zeleniny, ryže. Pokiaľ ma neprichytili, dalo sa z nich nasýtiť.“

Spomínam si, ako som raz sledovala skupinu detí bez domova. V noci sa zvykli priplaziť na nejaké pole a nabrať si melóny. Pomyslela som si, že by som to mohla zvládnuť aj ja. A tak som isté obdobie vždy v noci vyčkala, kým stráž na poli zaspí, a potom som sa po bruchu priplazila a nabrala si, čo som chcela.

Okrem toho žilo na poliach množstvo lúčnych koníkov a myší. Koníky som chytala a navliekala na stebľa ryže, a keď som ich mala dosť, uviazala som si ich okolo pása. Ku koncu dňa boli už natoľko vysušené, že som ich mohla zjesť. Chytala som tiež poľné myši. Každý deň v rovnakom čase vyliezali zo svojej diery. Naučila som sa veľmi trpezlivo čakať, a keď vystrčili hlavu von, schmatla som ich, skôr než stihli zaliezť. Jedla som ich v zásade celé – vrátane kože, uší a chvosta.“

„Čo ste robili v zime? Zimné obdobia museli byť neznesiteľné.“

„Áno, bývala strašná zima a ja som nemala kam ísť ani kde zohnať jedlo. Skutočne, tú prvú zimu som mala zomrieť. Nevieam, ako sa mi podarilo prežiť; jediné, na čo si spomínam, je líščia nora, ktorú som našla, a v nej som potom prebývala. Zbierala som každučké steblo ryže, ktoré sa mi podarilo nájsť na ryžových poliach, a nimi som si vystlala svoj brloh. Odtiaľ som chodila do dedín. Kým vidiečania pospali, kradla som, čo mi prišlo pod ruku.“

Pouličné deti z krajín tretieho sveta dospievajú veľmi rýchlo. Naučila som sa pružne sa prispôbiť každej situácii. Všetko, čo som na potulkách našla, bolo pokladom. Z plechovky, ktorú nejaký vojak zahodil z nákladiaku, som si spravila pohár aj hrniec. Nájdene klinec sme zvykli klásť na koľajnice – keď ich idúci vlak zlisoval, používali sme ich ako nôž či iné náradie. Jeden taký klinec som používala na pitvanie ulovených myší.“

„Vedeli o vás dedinčania?“

„Ach, áno. Z času na čas mi nejaká láskavá žena nechala pootvorené dvere do kuchyne, takže som sa mohla schúliť na hlinenej podlahe a trochu sa pri peci zohriať. Boli to odpovede na modlitby, pretože

v brlohoch, v ktorých som prebývala, som sa vždy celú noc triasla od zimy.“

„Spomínali ste, že sa vám posmievali.“

„To sa dialo neustále. Deti sa mi vysmievali, lebo som nebola čistokrvná, a roľníci po mne pokrikovali, pretože som ich okrádala. Pre všetkých som bola len špinavá *toogee*. Keď ste malé dieťa a ľudia vás deň čo deň nazývajú takýmto menom, začnete tomu aj sami veriť. Verila som, že ktokoľvek si ku mne môže čokoľvek dovoliť, pretože nie som ľudská bytosť. Bola som bezcenná. Bola som špinavá. Nečistá. Nemala som meno, nemala som identitu, nemala som rodinu. Nemala som budúcnosť ani nádej. Časom som sa začala nenávidieť.

Boli obdobia, keď som nasledovala dáku partiu túlavých detí. Niekedy mi dovolili pripojiť sa k nim, inokedy mi robili zlé veci; nikdy som nevedela, s čím sa stretnem. Naučila som sa byť extrémne ostražitá. A predsa to dieťa vo mne stále túžilo byť v spoločnosti iných. Neustále som hľadala niekoho, kto by povedal: Budme kamaráti. Môžeš patriť k nám.“

„Ako ste to prežívali emocionálne?“

„Bola som len v režime prežitia. Plakala som, keď ma bili a zneužívali, prosila som o milosť, hnevala som sa, kopala som a kričala. Rýchlo som sa naučila kliať. Prvých pár dní či týždňov som plakávala za mamkou. Stále som sa snažila nájsť ku nej cestu späť. Nádejala som sa, že ju možno nájdem za tamtým kopcom, možno za ďalším rohom. Keď som v diaľke zbadala nejakú dedinu, vždy mi napadlo, že to musí byť naša dedina, a bežala som tam.

Nikdy to však nebola naša dedina.“

Studňa a mlyn

„Spomínali ste bitky a zneužívanie,“ povedal som. „Zažili ste týranie?“

„Raz ma roľníci prichytili krahnúť a hodili ma do akejsi opustenej nádrže, možno bývalej studne, aby som tam zahynula,“ odpovedala. „Bola som hrozne vydesená, pretože som nevedela plávať. Na spodku bolo plno vody, ale ako som sa zbesilo rozháňala rukami, nahmatala som skalu trčiacu zo steny. Na tú som sa vydriapala, hoci stále som bola šťastná pod vodou. Spomínam si, ako som tam nariekala a počula len ozvenu svojho hlasu. Nikto ma neprichádzal zachrániť. Naozaj som bola presvedčená, že

tam zahyniem. A svojím spôsobom to tak bolo v poriadku. Napadlo mi, že stačí, aby som sa pustila, a bude po mne.

Keď sa konečne zvečeralo, začula som, ako na mňa volá akási starena: ‚Dievčatko, si tam?‘ Zo všetkých síl som zakričala: ‚Áno, tu som!‘ Spustila dole okov – bola tma a takmer nič nebolo vidieť, ale počula som, ako kov naráža na steny studne. Keď vedro dorazilo až ku mne, akosi som doň vliezla. Žena ma s hlasným rinčaním vytiahla – dodnes mám ten zvuk v ušiach – schytila ma pod pazuchy a dovliekla do maštale s dobytkom. Zakryla ma slamou, aby som sa trochu zahriala, a priniesla mi nejaké jedlo.

Hoci už predtým som zažila zlé zaobchádzanie, teraz mi prvý raz došlo, že môžem skutočne prísť o život. Premýšľala som: *Prečo som taká zlá, že ma chcú zabiť? Prečo nemôžem byť ako iné deti, ktoré majú mamu a otca?*“

„Čo vám povedala tá žena?“

„Povedala mi: ‚Títo ľudia ti ublížia. Ty však musíš žiť, je to veľmi, veľmi dôležité.‘ Keď na to hľadím teraz ako dospelá, verím, že to boli prorocké slová. Ako malé dievča som si však len hovorila, že tá starena určite pozná moju mamu. Nazdávala som sa, že mi tým hovorí, že keď ráno odtiaľto odídem a prejdem cez najbližšie kopce, nájdem ju.

Aj inokedy sa stalo, že ma chytili pri krádeži jedla. Vybavuje sa mi, ako ma jeden roľník schytil za krk, nazval ma *toogee* a povedal: ‚Musíme sa jej zbaviť.‘ Ostatní sa k nemu pridali: ‚Presne tak, robí tu len problémy. Priviažme ju ku kolesu mlyna.‘

Schmatli ma za nohy a ruky a privliekli k žľabu s vodným mlynom. Priviazali ma ku kolesu tvárou nahor – keď zavriem oči, stále ešte vidím tvary oblakov nad sebou. Pamätám si, ako som kričala; aké som mala napnuté ruky aj nohy; ako som sa ponárala pod vodu; ako sa mi do úst i nosa naberal piesok s kamienkami. Pamätám si, ako som sa vynárala, ako som to všetko vyplúvala z úst a pritom kričala a nadávala. Cítila som pachúť krvi a tiež, ako mi opúchajú oči – a potom sa z čista-jasna koleso zastavilo.

Pocítila som na sebe čiusi ruku a začula mužský hlas: ‚Všetko bude v poriadku. Dám ťa dole z kolesa, nebráň sa.‘ Ten muž ma sňal z kolesa a položil na zem. Oči som mala také opuchnuté, že som ho sotva videla, ale pamätám si, že bol oblečený v bielom. Veľa starých otcov v tých časoch v Kórei nosilo biele oblečenie. Vytiahol vreckovku, očistil ma